

לע"ז ולאורו של מורי הרב אלישע וישליצקי זצ"ל

וימאסו בארץ חמדה

הרב דוד אמיתי

אגרות הראי"ה ח"א איגרת צו: יסוד הגלות והשפלות הנמשך בעולם בא רק ממה שאין מודיעים את א"י, את ערכה ואת חכמתה, ואין מתקנים את חטא המרגלים שהוציאו דיבה על הארץ, בתשובת המשקל: להגיד ולבשר בעולם כולו הודה והדרה, קדושתה וכבודה. והלואי שנזכה אחר כל ההפלות כולן, מצדנו, להביע אף חלק אחד מרבבה מחמדת ארץ חמדה ומהדרת אר תורתה ועליו אור חכמתה ורוה"ק המתנוסס בקרבה. (אותה לילה ליל תשעה באב היה א"ל הקב"ה בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות)

במדבר א (י) לבני יוסף לאַפְרַיִם אֲלִישָׁמַע בֶּן עֲמִיהוּד לַמְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן פְּדָהצֹר: (לב) לִבְנֵי יוֹסֵף לַבְנֵי אַפְרַיִם (לד) לַבְנֵי מְנַשֶּׁה **במדבר ב (יח) דגל מחנה אַפְרַיִם לַצַּבָּאוֹת... ועליו מטה מְנַשֶּׁה:**

במדבר ז (מח) ביום השְׁבִיעִי נָשִׂיא לַבְנֵי אַפְרַיִם אֲלִישָׁמַע בֶּן עֲמִיהוּד (נד) ביום השְׁמִינִי נָשִׂיא לַבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן פְּדָהצֹר:
במדבר פרק יג (ח) לַמְטֵה אַפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן נוּן: (י) לַמְטֵה זְבוּלֹן גְּדִיאֵל בֶּן סוּדִי: (יא) לַמְטֵה יוֹסֵף לַמְטֵה מְנַשֶּׁה גְּדִי בֶן סוּסִי:
במדבר פרק כו (כח) בְּנֵי יוֹסֵף לַמְשַׁפְּחֹתֶם מְנַשֶּׁה וְאַפְרַיִם: (כט) בְּנֵי מְנַשֶּׁה... (לה) אֵלֶּה בְנֵי אַפְרַיִם.

במדבר פרק לד (כג) לַבְנֵי יוֹסֵף לַמְטֵה בְּנֵי מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חֲנִיאֵל בֶּן אֶפְדֹ: (כד) וְלַמְטֵה בְנֵי אַפְרַיִם נָשִׂיא קִמּוּאֵל בֶּן שַׁפְטָן:

סנהדרין דף קט: מרגלים אין להם חלק לעוה"ב... ת"ר: עשרת השבטים אין להם חלק לעוה"ב דברי ר"ע.

רש"י: ואית דמפרשי עשרת השבטים אין להם חלק לעוה"ב היינו לימות המשיח, שלא יקבלם משיח עם שאר גליות לפי שספרו בגנות א"י כדאמרן לעיל (צד). כי מטו שוש וכו' ובדבר הזה נענשו מרגלים.

סנהדרין דף צד: אמר רבי יוחנן: מפני מה זכה אותו רשע לקרותו אסנפר רבא ויקירא- מפני שלא סיפר בגנותה של א"י... אבל ישראל ספרו בגנותה של א"י, כי מטו שוש- אמרי: שויא כי ארעין, כי מטו עלמין- אמרו: כעלמין, כי מטו שוש תרי- אמרי: על חד תרין.

גיטין דף צ בית שמאי אומרים: לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה, ובית הלל אומרים: אפילו הקדיחה תבשילו ר' עקיבא אומר: אפי' מצא אחרת נאה הימנה, שנאמ': והיה אם לא תמצא חן בעיניו.

מעייני הישועה רצא: בזמן שאינם מבינים את הארץ מצד עצמיותה וכל התפיסה בה היא אך ורק מצד שהיא משובחת ונבחרת יותר משאר ארצות, בזה עצמו נותנים מקום למציאות הגלות. וכל אריכת הגלות היא מצד חוסר האהבה השלמה לארץ ישראל מצד עצמיות קדושתה. וכאשר תהיה אהבה זו מפעמת בלב כל אחד ואחד מישראל ותתגלה בשלמותה ובמלואה הגמור לאהוב את הארץ מצד עצמיותה אז תהיה הגאולה השלמה.

בימוקי המקראות קעד: ויעלו בנגב ויבא עד חברון ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק וחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים. הנה אעפ"י שא"י גבוהה מכל הארצות וחברון שהיא הטרשים שלה מבונה בכל טוב על אחד משבעה בצוען, בכל זאת היחס לא"י צריך להיות לא מצד שהיא חשובה יותר משאר הארצות כי אם מצד טובה העצמי כפי מה שהיא באמת. ובלי השגה זו אי אפשר לזכות למעלתה האמתית של הארץ. ולא עוד אלא שבזמן שאינם מבינים את הארץ מצד עצמותה וכל התפיסה בה היא אך ורק מצד שהיא משובחת ונבחרת יותר משאר ארצות בזה עצמו נותנים מקום למציאות הגלות. ומכאן נובע הקלקול של המרגלים שלא הבינו את הארץ אלא בבחינה זו שנבנתה שבע שנים לפני צוען מצרים ולפיכך הגיעו למה שהגיעו, אמנם היושע וכלב לא אמרו כן הם אמרו טובה הארץ מאד מאד היינו שהיא טובה מצד עצמה ולא רק ביחס כלפי שאר ארצות.

אבות דרבי נתן פרק ח אמרו בן מ' שנה היה ורועה של בן כלבא שבוע היה. ראתהו בתו שהיה צנוע מכל רועי של בית אביה אמרה ראוי זה שיהא מורה הוראה בישר' ותיקרא תורה על שמו... הלכה ונתקדשה לו בצניעה... לאחר כמה שנים בא ר"ע עד שהוא למד כל התורה כולה ובאין לפניו כ"ד אלפים זוגים תלמידים ובא בראשם כגבריאל בראש קדושים כיון שראה אותו חיגר באותו כבוד אמ' תמיה אני אם נושא אותך ר"ע, אמרה לו שוטה מי שהוא דומה למלאכי השרת כופר בעניה בת עשירים שהיא נשכרת לחברותיה ומשגרת לו לבית רבו, כשיצאת לקראתו היתה לובשת סמרטוטין, אמרו לה חברותיה שאלי לך כלים נאים ולבשי וצאי לקראתו. א"ל יודע צדיק נפש בהמתו נפלה על רגליו והיתה מנשקתו והיו תלמידין מטפחין לה בנזיפה, א"ל הניחו לה שהתורה שלי ושלכם שלה היא.

מכות דף כד: וכבר היה ר"ג ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא מהלכין בדרך, ושמעו קול המונה של רומי מפלטה ברחוק ק"כ מיל, והתחילו בוכין, ור"ע משחק. א"ל: מפני מה אתה משחק? א"ל: ואתם מפני מה אתם בוכים? א"ל: הללו כושיים שמשתחיים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים וישבין בטח והשקט, ואנו בית הדום רגלי אלהינו שרוף באש ולא נבכה? א"ל: לכך אני מצחק...

מדרש דברים לא משיב משה ואמר לפני הקב"ה רבש"ע **עצמות** יוסף נכנסין לא"י ועצמותי אין נכנסין א"ל הקב"ה דמודי בארעיה מתקבר בארעיה דלא מודי בארעיה לא מתקבר בארעיה. יוסף ע"י שאמר כי גנב גנבתי מארץ העברים לפיכך זכה שיכנסו עצמותי לא"י, אתה שמעת מבנותי של יתרו שהיו אומ' איש מצרי הצילנו מיד הרועים ושתקת ולא אמרת עברי אנכי לפי כך לא תכנס לא"י.

לע"כ ולאורו של מורנו הרב אלישע וישליצקי זצ"ל

מעייני הישועה שטו: הדבר פשוט וברור שכל ויתור על מה שהוא בקדושת א"י על חלק גדול או קטן, הוא מבחינת לא הודה בארצו.

בראשית פרק מב (ז) וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וַיִּכְרַם וַיִּתְנַכֵּר אֲלֵיהֶם וַיְדַבֵּר אִתָּם קִשּׁוֹת וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֵאִין בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֶרֶץ כְּנַעַן לְשֹׁבֵר אֶכְלֵ: (ח) וַיִּכַּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכְרָהוּ: (ט) וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם **מֵרְגְלִים** אַתֶּם לָרְאוֹת אֶת עַרְוַת הָאָרֶץ בְּאֶתְּם: (י) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לֹא אֲדֹנָי וְעַבְדֶּיךָ בָּאוּ לְשֹׁבֵר אֶכְלֵ: (יא) כָּלֵנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד נָחֲנוּ כְּנִים אֲנַחְנוּ לֹא הָיוּ עַבְדֶּיךָ **מֵרְגְלִים**: (יב) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לֹא כִי עַרְוַת הָאָרֶץ בְּאֶתְּם לָרְאוֹת: (יג) וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עָשָׂר עַבְדֶּיךָ אַחִים אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד בְּאֶרֶץ כְּנַעַן וְהִנֵּה הֵקֵטָן אֶת אֲבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינָנוּ: (יד) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם לֵאמֹר **מֵרְגְלִים** אַתֶּם:

שער הפסוקים למהרח"ו: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֵרְגְלִים אַתֶּם שֶׁרַמְזוּ לָהֶם שֶׁהֵם יֵהִיוּ מֵרְגְלִים אֶת א"י אֲבָל יְהוֹשֻׁעַ נְשִׂיא אֲפָרַיִם לֹא יִהְיֶה מֵרְגֵל.

במדבר פרק כז (א) וַתִּקְרַבְנָה בְּנוֹת צִלְפַּחֵד בִּן חֹפְרַיִם בִּן גִּלְעָד בֶּן מִכִּיר בֶּן מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף ... (ב) וַתַּעֲמִדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה... אֲבִינוּ מֵת בְּמִדְבָר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הַעֲדָה הַנוֹעֲדִים עַל יְדִוּד בְּעַדְת קִרְחַי כִּי בְחֻטְאוֹ מֵת וּבְנִים לֹא הָיוּ לוֹ: (ד) ...תִּנְהַלְנוּ לָנוּ אֶחָדָה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבִינוּ: (ה) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְדִוּד:

רש"י: למשפחת מנשה בן יוסף - למה נאמר, והלא כבר נאמר בן מנשה, אלא לומר לך יוסף חבב את הארץ, שנאמר והעליתם עת עצמותי וגו', ובנותיו חבבו את הארץ, שנאמר תנה לנו אחוזה. **וללמדך שהיו כולם צדיקים**, שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו סתומים ופרט לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבח, הרי זה צדיק בן צדיק.

ילקוט"ש: ללמדך באיזה שעה עמדו (בנות צלפחד) לפני משה בשעה שאמרו ישראל נתנה ראש אמר להן משה והלא ישראל מבקשין לחזור למצרים ואתנה מבקשות נחלה בארץ, אמרו וידעות אנו שסוף כל ישראל להחזיק בארץ שנאמר עת לעשות לה' הפרו תורתך אל תהי קורא כן אלא הפרו תורתך עת לעשות לה'.

שבת צז: ת"ר מקושש זה צלפחד דברי רבי עקיבא אמר לו רבי יהודה בן בתירא... אלא מהיכא הוה מועפילו הוה.

במדבר פרק לו (א) וַיִּקְרְבוּ רְאֵשֵׁי הָאֲבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי גִלְעָד בֶּן מִכִּיר בֶּן מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיְדַבְּרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי הַנְּשָׂאִים רְאֵשֵׁי אֲבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: (ב) וַיֹּאמְרוּ אֶת אֲדֹנָי צִוָּה יְדִוּד לְתַת אֶת הָאָרֶץ בְּנַחְלָה בְּגוֹרֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנָי צִוָּה בִּידִוּד לְתַת אֶת נַחְלַת צִלְפַּחֵד אַחִינוּ לְבְנֵינוּ: (ג) וְהָיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שְׁבָטֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְנִשְׂיָם וְנִגְרַעָה נַחְלַתָּן מִנַּחְלַת אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסַף עַל נַחְלַת הָמִטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגֹּרֵל נַחְלַתָּנוּ: יְגַרְעֵ: (ה) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְדִוּד לֵאמֹר כֵּן מִטָּה **בְּנֵי יוֹסֵף** דְּבָרִים: (ו) זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְדִוּד לְבְנוֹת צִלְפַּחֵד לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנִשְׂיָם אֶךְ לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנִשְׂיָם: (ז) כֹּאֲשֶׁר צִוָּה יְדִוּד אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנוֹת צִלְפַּחֵד: (יא) וַתִּהְיֶינָה מַחְלֵה תְּרֻצָּה וְחֻגְלָה וּמְלַכָּה וְנִעָה בְּנוֹת צִלְפַּחֵד לְבְנֵי דְדִיָּהוּן לְנִשְׂיָם: (יב) **מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף** הָיוּ לְנִשְׂיָם וַתִּהְיֶינָה נַחְלַתָּן עַל מִטָּה מִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן:

דברי הימים א ז: (כ) וּבְנֵי אֲפָרַיִם שׁוּתְלַח וְגֵרָד בְּנוֹ... וְהִרְגוּם אֲנָשֵׁי גֵת הַנּוֹלָדִים בְּאֶרֶץ כִּי יִרְדּוּ לִקְחַת אֶת מִקְנֵיהֶם: (כב) וַיִּתְאָבֵל אֲפָרַיִם אֲבִיהֶם יָמִים רַבִּים וַיָּבֵאוּ אֶחָיו לְנַחְמוֹ: (כג) וַיָּבֵאוּ אֶל אֲשֶׁתוֹ וַתִּמְלַד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ בְּרִיעָה כִּי בְרָעָה הַיְתֵם בְּבֵיתָהּ: (כד) וַתֵּבֵא שְׂאֵרָה וַתִּבְנֶן אֶת בֵּית חוֹרוֹן הַתַּחְתּוֹן וְאֶת הָעֵלְיוֹן.

רד"ק: ולפי דעתי כי הנולדים בארץ שב לבני אפרים... כי בני אפרים הנולדים בארץ שהוליד הוא בארץ ירדו לארץ גת לקחת מקניהם והרגום אנשי גת.

תלמיד הרס"ג: הנחלה שתפשו בימיו שלטונותו של יוסף שהיה מלך על הארץ וכשמת יוסף ואחיו נתחזקו האומות ותקפו גוים ולקחו מידם וישבו בהם עד שבאו בא"י ולכך נתאוו בני מכיר לשבת בארץ הגלעד ובתפוש אביהם נתנה משה להם דע לך באר היטב כי אותם הדברים של חומש של מכיר ויאיר ונבח ספורות לשעבר הן, כי מכיר ויאיר ונבח לא לקחו כלום במדבר, וספורות של חומש מה שעשו במצרים הם.

ר' יהודה החסיד: שכל זמן שהיו ישראל במצרים היו לפעמים הולכים לא"י על קרקע יעקב אבינו והיו בונים שם כרכים, ואני סבור שדווקא זרע יוסף היו עושים ולהן הייתה הרשות מפרעה, כי מחמת כבוד יוסף פרעה נהג בהם כבוד ולחזק את ירושתן והיו מושיבין בהן דירון ופורעיו להן מס... והיו מצרים יראים שמה יצטרפו אלו לאלו להילחם בהם.

במדבר לב (ג) וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבָנֵי גָד וּלְבָנֵי רְאוּבֵן וְלַחֲצֵי שְׁבַט מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף... וַיִּלְכוּ בְּנֵי מִכִּיר בֶּן מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וַיִּלְכְּדוּהָ...

יהושע יז: וַיְדַבְּרוּ בְּנֵי יוֹסֵף אֶת יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר מִדּוּעַ נִתְּנָה לִי נַחְלָה גּוֹרֵל אֶחָד וְחֻבֵּל אֶחָד וְאֲנִי עִם רַב עַד אֲשֶׁר עַד כֹּה בְּרַכְנִי ה'.

יהושע כד: (לב) וְאֶת עֲצֻמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר הָעֵלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם קָבְרוּ בְּשֶׁכֶם בְּחֻלְקַת הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר קָנָה יַעֲקֹב מֵאֵת בְּנֵי חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם בְּמֵאָה קִשְׁיָה וַיְהִיו לְבְנֵי יוֹסֵף לְנַחְלָה:

מצודות דוד: או יאמר שעצמות יוסף חשבו להם בני יוסף לנחלה טובה, כי מאד נהנו והוטב להם במה שנקבר באחוזתם:

תפארת שלמה בשלח: ומה שנא' ביהושע ואת עצמות יוסף אשר העלו בני"ה הכי פירושו שהם העלו בני"ה ממצרים כי בזכותם נגאלו. וזה שמסיים שם הפ' קברו בשכם וגו' ויהיו לבני יוסף לנחלה. לכאורה היה צריך לומר ויהיו לבני יוסף לנחלה שזה קאי על חלקת השדה שהיא לבני יוסף לנחלה. אך לפי הנ"ל שזה מוסב על העצמות הקדושים שאמר בתחלת הפסוק, ואמר שהעצמות האלו הם בכוחם וקדושתם גם לעולמי עד להשפיע לבניהם אחריהם נחלה.